

Оніщенко І.О.

асистент кафедри фінансів

Харківського навчально-наукового інституту

ДВНЗ «Університет банківської справи»

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Сучасний стан розвитку української економіки зумовлює існування нових об'єктивних вимог до усіх видів економічної політики держави, в тому числі й монетарної, яка спрямована на забезпечення відповідного рівня цінової стабільності та припинення зростання інфляції в довгостроковому періоді [1]. Проте в сучасних кризових умовах, окрім забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності, важливим також є стимулювання економічного зростання. Якщо монетарна політика має забезпечити цінову стабільність, то в основі макропруденційного нагляду забезпечення стабільності фінансової. В ідеалі ці два напрями політики не повинні конфліктувати між собою, проте в реальності монетарна політика часом підриває фінансову стабільність, а макропруденційна політика може заважати досягненню цілей грошово-кредитної, зупиняючи зростання кредитування. В цих умовах одним з головних принципів, на яких має базуватись реалізація монетарної політики є прозорість діяльності Центрального банку [2].

Транспарентність або інформаційна прозорість (transparency) – відкрите оголошення центральним банком цілей грошово-кредитної політики, правових, інституціональних та економічних основ діяльності монетарного регулятора, доведення до відома зацікавлених економічних агентів принципів рішень, їх обґрунтування та іншої інформації центрального банку, стосовно реалізації монетарної політики, проінформованість громадськості про форми та періодичність звітності центрального банку щодо напрямків реалізації монетарної політики та банківського регулювання [3, с.3].

Забезпечення прозорості означає роз'яснення внутрішнього процесу прийняття рішень центральним банком. Це забезпечення передбачає пояснення того, яким чином різноманітні інструменти грошово-кредитної політики використовуються для досягнення головних завдань центрального банку. Високий рівень прозорості підвищує довіру та ефективність грошово-кредитної політики. Транспарентність вимагає чітко сформульовану стратегію монетарної політики і своєчасне опублікування всіх статистичних даних і прогнозів, на яких ґрунтуються рішення центрального банку.

Вивчення досвіду Центральних банків світу свідчить, що відкрита інформаційна політика центрального банку щодо особливостей здійснення монетарної політики підвищує довіру суспільства, наслідком чого стає більш стабільний розвиток країни.

В Україні принцип прозорості грошово-кредитної політики ще тільки починає впроваджуватись в діяльності Національного банку України. Аналізуючи індекс транспарентності монетарної політики (який складається з політичної, економічної, процедурної, операційної транспарентності та прозорість політики; максимальна можлива кількість балів за всіма критеріями дорівнює 11 балам) [4, с.242], прийшли до наступних висновків.

Таблиця 1

Рівень транспарентності монетарної політики НБУ

Критерій оцінки (індикатор)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Політична транспарентність	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Економічна транспарентність	0	0	0	0	0,5	0,5	0,5	0,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Транспарентність політики	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	1
Операційна транспарентність	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	1	1,5	1,5
Всього:	3	3	3	3	3,5	3,5	3,5	3,5	5	5	5	5	5	6	6,5

Складено на основі: [5, с.86]

Незважаючи на наявність недосконалих інституційних механізмів, найбільш позитивне значення має політична компонента монетарної політики НБУ, яка протягом аналізованого періоду стабільно мала оцінку 2,5 бали. Економічна та операційна транспарентність характеризується позитивною динамікою починаючи з 2010 р. Проте, для їх підвищення НБУ має більш детально оприлюднювати макроекономічні дані, прогнози, які використовуються в процесі прийняття рішень та почати висвітлювати моделі, які передбачені грошово-кредитною політикою. Найбільші проблеми з транспарентністю політики, яка незначно покращилась лише останні роки. Виходячи з цього негативного результату, НБУ має здійснити покращення інформаційної комунікації з приводу публічного оголошення та оприлюднення заходів, які здійснені для досягнення

основних пріоритетних цілей монетарної політики. Інформація щодо рівня процедурної прозорості монетарної політики НБУ взагалі не відома оскільки немає достатніх даних протягом усіх 2002-2016 рр. Якщо ж говорити про загальний комплексний показник рівня транспарентності грошово-кредитної політики НБУ, то він стрімко зріс до 5 балів після економічної кризи в 2008-2009 рр. Протягом 2015 – 2016 рр. НБУ підвищив рівень інформаційної прозорості монетарної політики з 6 до 6,5 балів.

Вищенаведені результати свідчать, що досягнення високого рівня транспарентності монетарної політики процес тривалий та тільки починає набувати належного застосування в діяльності НБУ. Для покращення прозорості діяльності Національному банку України необхідно розробити нормативний документ (кодекс), який допоможе комплексно розкрити сутність грошово-кредитної політики України, визначить чіткі її цілі, принципи, завдання, пріоритети, надасть процедурні та операційні умови її реалізації. На основі цього документу, регулярно надавати загальнодоступну звітну інформацію в якій чітко без «зайвих» даних будуть репрезентуватися основні результати досягнень НБУ протягом звітного періоду згідно нормативного документу про монетарну політику. Цей захід наблизить та пришвидшить процес адаптації національних правових норм НБУ до європейських стандартів у сфері монетарної політики та банківської справи.

Література:

1. Основні засади грошово-кредитної політики на 2017 рік та середньострокову перспективу. – Схвалено рішенням Ради Національного банку України від 21 грудня 2016 р. [Електроний ресурс] Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=41556547>
2. Shkodina I.V. Stock market development under financial singularity // ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS. – 2015. - №12. P. 357-364
3. Eijffinger S. How Transparent are Central Banks?/ Eijffinger S., Geraats P.// How Transparent are Central Banks? – European Journal of Political Economy, Elsevier, vol. 22(1), March, 2002 – P.1 – 21
4. Savchenko T., Zakutniaia A. Central bank transparency as a condition for effective monetary policy realization.- Available at <http://www.bankszovetseg.hu/wp-content/uploads/2017/01/GP3angol-234-254-Savchenko.pdf>
5. Kozmenko S., Savchenko T., Zakutniaia A. The impact of monetary policy transparency on inflation: the case of Ukraine /S. Kozmenko, T. Savchenko ,A. Zakutniaia// Banks and Bank Systems, Volume 11, Issue 4, 2016. – P.82-89